

СУЧАСНИЙ СТАН ДІЯЛЬНОСТІ ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ ОЛІЙНО-ЖИРОВОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ІДЕНТИФІКАЦІЇ КЛЮЧОВИХ РИЗИКІВ

Жадан Тетяна Андріївна,

к.е.н., доцент,
доцент кафедри економічного аналізу та обліку,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

Жадан Юлія Володимирівна,

аспірант
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

Олійно-жирова галузь відіграє важливу роль не тільки в економіці України, але й у світі, займаючи лідируючі позиції за обсягами переробки соняшника та експорту соняшникової олії. У цій галузі функціонує ряд найпотужніших переробних підприємств України [1]. Олійно-жирова галузь України протягом останніх років характеризується високими темпами зростання, зокрема: щорічним збільшенням обсягів переробки насіння соняшнику на 3 млн. т.; зростанням чистого доходу від реалізації продукції від 10 до 30 млрд. грн.; модернізацією існуючих та будівництвом нових переробних потужностей.

Обсяги виробництва олійних культур за 15 років зросли більш ніж в 7 разів, при цьому виробництво насіння соняшнику збільшилося в 5,7 рази – з 2,25 млн. т. у 2001/2002 маркетинговому році до 12,9 млн. т. у 2016/2017 маркетинговому році (вересень 2016 – серпень 2017 р.). Обсяги виробництва та експорту соняшникової олії відповідно зросли у 5,7 та 11 разів. Так, якщо в сезоні 2001/2002 маркетингового року виробництво соняшникової олії становило 0,85 млн. т., то в 2016/2017 маркетинговому році цей показник перевищив 6,4 млн. т. (великі та середні українські підприємства виробили 5,3 млн. т соняшникової олії, що на 46% більше показника 2015/2016 маркетингового року, та є рекордним обсягом виробництва в Україні), завдяки врожаю соняшнику – 13,8 млн. т. Враховуючи обсяги виробництва дрібних переробних підприємств, обсяг виробництва соняшникової олії у 2016/2017 маркетинговому році перевищив 6,4 млн. т [2; 4].

Експорт соняшникової олії в сезоні 2001/2002 р. становив 0,42 млн. т., а в 2016/2017 маркетинговому році вітчизняні підприємства експортували понад 5,84 млн. т. соняшникової олії, що на 30,4% більше показника 2015/2016 маркетингового року [3; 5].

Проте постійні та непередбачувані зміни зовнішнього і внутрішнього середовища, в якому функціонують переробні підприємства олійно-жирової галузі, стають одними з причин появи численних ризиків. Аналіз характеру та

умов діяльності переробних підприємств олійно-жирової галузі засвідчив, що найбільш небезпечними (ключовими) ризиками для них є: фінансові зовнішні ризики (кредитні, валютні, інфляційні, процентні, інвестиційні), податкові, митні, природно-кліматичні, ринкові, правові, ризики зниження рівня попиту, виробничі, фінансові внутрішні (майнові, ліквідності, платоспроможності, ділової активності, рентабельності), комерційні, маркетингові, цінові, ризики страхування та репутаційні, які для спрощення процесу їх ідентифікації та оцінки розподілено на три групи (табл. 1).

Таблиця 1.

Найбільш небезпечні (ключові) ризики переробних підприємств олійно-жирової галузі України

Назва	Визначення, характеристика
1	2
1. Екзогенні глобальні ризики	фінансові зовнішні ризики (кредитні, валютні, інфляційні, процентні, інвестиційні), податкові, митні ризики;
2. Екзогенні галузеві ризики	природно-кліматичні, ринкові ризики, правові ризики, ризики зниження рівня попиту;
3. Ендогенні ризики переробних підприємств	виробничі, фінансові внутрішні (майнові, ліквідності, платоспроможності, ділової активності, рентабельності), комерційні, маркетингові, цінові, ризики страхування, репутаційні.

Таким чином, ідентифікація основних видів ризиків, аналіз причин та джерел їх виникнення є одними із перших кроків на шляху управління ними, що сприятиме підвищенню ефективності діяльності переробних підприємств олійно-жирової галузі України.

Список літератури:

1. Манойленко О.В., Жадан Т.А. Місце і роль олійно-жирової галузі в національній економіці України. *Проблеми економіки*. 2013. №1. С. 49–56. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/23317>

2. Масложирова промисловість – 2016. Матеріали конференції 26-27 жовтня 2016 р. в м. Одеса. URL: <http://www.apk-inform.com/ru/conferences/fat-and-oil-2016/about>

3. Офіційний сайт USDA (Міністерства сільського господарства США). URL: <http://www.usda.gov/wps/portal/usda/usdahome>

4. Україна встановила рекорд з виробництва соняшникової олії. URL: <https://economics.unian.ua/agro/2167476-ukrajina-vstanovila-rekord-z-virobnitstva-sonyashnikovoji-oliji.html>

5. Україна збільшила експорт соняшникової олії на третину. URL: <https://economics.unian.ua/agro/2178014-ukrajina-zbilshila-eksport-sonyashnikovoji-oliji-na-tretinu.html>